

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เมื่อผู้ขายสินค้าหรือบริการได้รับคำสั่งซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อจากผู้ซื้อสินค้า ทำให้ต้องการเงินทุนหมุนเวียนระยะสั้นมาใช้ในธุรกิจการค้าในช่วงเวลาที่หนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ ผู้ขายสินค้าก็จะนำบัญชีลูกหนี้การค้าที่นำมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดล่วงหน้าได้ทันที ด้วยการโอนสิทธิความเป็นเจ้าหนี้และสิทธิการรับเงินในหนี้ทางการค้าที่รอเรียกเก็บเงินนั้น พร้อมทั้งส่งมอบเอกสารหลักฐานทางการค้าแก่บริษัทแฟคเตอร์িং บริษัทแฟคเตอร์িংก็จะหักส่วนลดไว้เป็นค่าธรรมเนียมและดอกเบี้ยจากเงินที่ผู้ขายสินค้าได้รับไปล่วงหน้า เมื่อหนี้ทางการค้าถึงกำหนดชำระ บริษัทแฟคเตอร์িংผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องในบัญชีลูกหนี้ก็จะเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้การค้าโดยตรงแทนผู้ขายสินค้า เพื่อนำเงินที่เรียกเก็บได้มาหักชำระกับเงินที่ผู้ขายสินค้าหรือบริการได้รับไปล่วงหน้า

ธุรกิจแฟคเตอร์িংในประเทศไทย สามารถแยกประเภทตามลักษณะความเสี่ยงออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) แบบไล่เบี่ย (With Recourse Factoring) กล่าวคือ บริษัทแฟคเตอร์িংสามารถใช้สิทธิไล่เบี่ยเอาจากลูกค้าผู้ขายบัญชีได้ เมื่อลูกหนี้ทางการค้าไม่ชำระหนี้เมื่อครบกำหนด

2) แบบไม่ไล่เบี่ย (Without Recourse Factoring) กล่าวคือ บริษัทแฟคเตอร์িংไม่สามารถใช้สิทธิไล่เบี่ยเอาจากลูกค้าผู้ขายบัญชีได้ เมื่อลูกหนี้ทางการค้าไม่ชำระหนี้เมื่อหนี้ครบกำหนด

ปัจจุบันธุรกิจแฟคเตอร์িংในประเทศไทยส่วนใหญ่ประกอบกิจการแบบไล่เบี่ย (With Recourse Factoring) เนื่องจากประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่ใช้บังคับกับธุรกิจแฟคเตอร์িংโดยตรง จึงก่อให้เกิดปัญหาการปรับใช้กฎหมายและการตีความกฎหมาย

ในทางปฏิบัติธุรกิจแฟคเตอร์িং ต้องปรับใช้กับหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยนิติกรรมสัญญาและหนี้ รวมทั้งหลักกฎหมายว่าด้วยการ โอนสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และในขณะนี้ยังไม่มีคำพิพากษาที่วินิจฉัยในประเด็นของการประกอบธุรกิจแฟคเตอร์িংโดยตรง ที่พอจะ

นำมาเป็นบรรทัดฐานให้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ จึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของหลักกฎหมายว่าด้วยการ โอนสิทธิเรียกร้อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ที่กำหนดให้ต้องมีการบอกกล่าวการโอนเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ จึงจะทำให้สิทธิที่รับโอนมานั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย เมื่อมีการซื้อขายบัญชีลูกหนี้การค้าจากผู้ขายบัญชีหลายรายและในแต่ละรายมีการซื้อขายบัญชีกันหลายครั้ง จึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติหากจะต้องมีการทำหนังสือบอกกล่าวให้ลูกหนี้การค้าทราบทุกครั้งที่มีการซื้อขาย อันเป็นการขัดกับประเพณีทางธุรกิจของการทำแฟคเตอร์িংที่ต้องอาศัยความสะดวกรวดเร็ว เพราะผู้ขายสินค้าจะนำบัญชีลูกหนี้ทางการค้านั้นมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดล่วงหน้าได้ทันที แต่หากไม่มีการบอกกล่าวให้ลูกหนี้ทางการค้าทราบทุกครั้งอาจทำให้บริษัทแฟคเตอร์িংต้องเสียหาย เพราะมิได้เป็นผู้รับโอนสิทธิตามกฎหมาย ด้วยเหตุที่ไม่มีกฎหมายรองรับการทำธุรกิจแฟคเตอร์িংเป็นการเฉพาะนี้จึงทำให้ผู้ประกอบการแฟคเตอร์িংมีความเสี่ยงสูงจากการไม่ได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ทางการค้า

การประกอบธุรกิจแฟคเตอร์িংของประเทศไทยในปัจจุบันต้องประสบปัญหาในการนำกฎหมายมาบังคับใช้ เนื่องจากแฟคเตอร์িংเป็นธุรกิจที่เกิดขึ้นในต่างประเทศและนำมาใช้ในประเทศไทยในภายหลัง จึงไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อใช้บังคับเป็นการเฉพาะ อีกทั้งเป็นธุรกิจการเงินที่ไม่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และการกำกับดูแลจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ผู้ประกอบการแฟคเตอร์িংหรือผู้ซื้อบัญชีลูกหนี้การค้าทั้งหลาย ปฏิบัติต่อลูกค้าหรือผู้ขายบัญชีไปในทิศทางเดียวกัน และมีให้มีการแสวงหาประโยชน์หรือเอาเปรียบในเชิงธุรกิจมากเกินไป และเนื่องจากประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจแฟคเตอร์িংเป็นการเฉพาะดังเช่นธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ที่ได้มีการตรากฎหมายออกมาบังคับใช้เพื่อเป็นการกำกับดูแลให้ผู้ประกอบการประกอบธุรกิจไปในแนวทางเดียวกัน ในอันที่จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนทั่วไปหรือต่อประเทศชาติ จึงทำให้ธุรกิจเหล่านี้เจริญเติบโตด้วยความเข้มแข็ง มีการแข่งขันทางการค้าที่อยู่ในกรอบของกฎหมาย และเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นก็สามารถนำบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงมาปรับใช้ได้ โดยไม่เกิดการสับสนว่าจะนำกฎหมายมาใช้บังคับ

ในปัจจุบันธุรกิจแฟคเตอร์িংในประเทศไทยนั้นได้มีรับการยอมรับและเป็นที่รู้จักกันมากขึ้น ในฐานะที่เป็นแหล่งเงินทุนที่ไม่ต้องใช้หลักประกัน ที่มีความเหมาะสมกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ธุรกิจที่เริ่มประกอบกิจการ หรือกำลังขยายการผลิตแต่ไม่มีหลักประกันที่จะนำมาเป็นประกันการขอสินเชื่อจากธนาคารหรือสถาบันการเงิน เพื่อหาเงินมาลงทุนในการพัฒนาธุรกิจให้เพิ่มผลผลิตมากขึ้น

แต่เนื่องจากธุรกิจแฟคเตอร์িংในประเทศไทยได้รับการพัฒนาจากต่างประเทศโดยใช้วิธีการที่มาจากประเพณีปฏิบัติของธุรกิจการค้า และสัญญาที่สร้างขึ้นได้รับการแปลหรือดัดแปลงมาจากสัญญา

แฟกเตอร์ของต่างประเทศ จึงทำให้แฟกเตอร์แต่ละรายในประเทศต่างก็มีสัญญาที่แตกต่างกันออกไป ทั้งในรายละเอียด การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ย วิธีการคิดคำนวณ และการเรียกเก็บหนี้จาก ลูกหนี้การค้า

ข้อตกลงที่ผู้ขายบัญชีจะชำระหนี้ด้วยการซื้อคืนบัญชีในกรณีที่ลูกหนี้การค้าผิดนัดนั้น เป็น การให้ประกันแก่ผู้ซื้อบัญชีซึ่งเป็นเจ้าหนี้ว่า เมื่อลูกหนี้การค้าผิดนัดผู้ขายบัญชีจะรับผิดชอบใช้หนี้ ดังกล่าว และรับมอบคืนเอกสารหลักฐานต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบัญชีลูกหนี้การค้าคิมนั้น กรณีมีปัญหา ว่า หากลูกหนี้การค้าไม่ชำระหนี้ตามบัญชีภายในกำหนดเวลา หรือผู้ซื้อบัญชีไม่ใช้สิทธิเรียกร้องภายใน กำหนดเวลาอายุความ แต่กลับใช้สิทธิไล่เบียดตามสัญญาให้ผู้ขายบัญชีต้องรับผิดชอบใช้หนี้ตามหลักฐาน ทางการค้าที่รับโอนไว้คืน ปัญหาว่าเมื่อผู้ขายบัญชีได้ชำระหนี้ดังกล่าวแล้ว จะใช้สิทธิอะไร ไปเรียกร้อง เอากับลูกหนี้การค้า เนื่องจากหนี้ทางการค้ำนั้นขาดอายุความแล้ว

กรณีจึงมีปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า ภายหลังจากผู้ขายบัญชีได้มีการใช้หนี้ให้ผู้ซื้อบัญชี ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ไปแล้ว จะถือได้หรือไม่ว่าเป็นการรับช่วงสิทธิ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 229 (3) หรือการใช้หนี้ดังกล่าวทำให้เกิดสิทธิไล่เบียดของผู้ค้าประกันตามมาตรา 693 ซึ่งมีผลทาง กฎหมายที่แตกต่างกัน เช่น หากเป็นกรณีของการไล่เบียดมีอายุความ 10 ปี อันเป็นอายุความทั่วไป แต่การ รับช่วงสิทธิต้องใช้อายุความตามหนี้เดิมและสามารถใช้สิทธิบังคับเอาประกันแห่งหนี้เดิมที่มีอยู่ นั้น ได้ แต่สิทธิไล่เบียดจะบังคับเอาประกันแห่งหนี้เดิมไม่ได้

การที่หนังสือบอกกล่าวการ โอนนั้นไม่ระบุรายละเอียด ในเรื่องหนี้อันเกิดจากการขายสินค้า หรือการบริการว่าเป็นรายการใด จำนวนเงินที่ต้องชำระเป็นจำนวนเงินเท่าใด หรือระยะเวลาของการ ชำระหนี้จะต้องชำระหนี้ในวันที่เท่าใด เนื่องจากก่อนรับโอนหนี้การค้าของลูกหนี้รายนั้น ผู้ให้สินเชื่อ แฟกเตอร์จึงต้องวิเคราะห์กิจการและฐานะทางการเงินของลูกหนี้รายนั้นเสียก่อน โดยพิจารณาเอกสาร หลักฐานต่างๆ ของลูกหนี้การค้าที่ว่ากิจการและฐานะทางการเงินของลูกหนี้การค้ารายนั้นเป็นที่ ขอมรับและเชื่อถือได้ก็จะตกลงให้ผู้ขายบัญชีลูกหนี้การค้ารายนั้นมาโอนให้แก่ผู้ซื้อบัญชีได้ ซึ่งจะมีการ ขายบัญชี การรับเงินสินเชื่อ และการเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้ นำเงินเข้าหมุนเวียนทางบัญชีที่มีต่อกัน ภายในวงเงินที่กำหนดไว้ โดยไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน จึงทำให้ไม่อาจระบุรายละเอียดในหนังสือ แจ้งบอกกล่าวการ โอนในครั้งแรกได้ และไม่อาจทำหนังสือแจ้งบอกกล่าวการ โอนให้ลูกหนี้การค้า ทราบทุกครั้งที่มีการซื้อขายบัญชีของลูกหนี้ เพราะผู้ขายบัญชีมักจะนำบัญชีลูกหนี้การค้าจำนวนหลายราย มาโอนให้แก่ผู้ซื้อบัญชีในแต่ละครั้ง และนำมาโอนหลายครั้งในแต่ละวัน และเหตุผลอีกประการหนึ่ง คือในปัจจุบันการแข่งขันทางธุรกิจแฟกเตอร์จึงมากขึ้น ดังนั้นเพื่อความสะดวกและรวดเร็วและลด

ขั้นตอนการปฏิบัติงานตลอดจนลดค่าใช้จ่ายของผู้ซื้อบัญชี การแจ้งบอกกล่าวการโอนลูกหนี้การค้าจึงแจ้งให้ทราบเพียงครั้งเดียวเท่านั้น โดยแจ้งในครั้งแรกที่ผู้ขายบัญชีนำลูกหนี้การค้ามาโอนให้แก่ผู้ซื้อบัญชี

โดยปัญหาทางกฎหมายในครั้งแรกที่มีการโอนบัญชีลูกหนี้การค้านั้น มีการแจ้งบอกกล่าวการโอนแก่ลูกหนี้การค้าถูกต้องตามกฎหมายแล้ว แต่การโอนบัญชีลูกหนี้การค้าในครั้งหลังภายในวงเงินสินเชื่อนั้น เมื่อผู้ขายบัญชีได้ส่งมอบสินค้าให้แก่ลูกหนี้การค้าแล้ว ผู้ขายบัญชีจึงจะเอาเอกสารหลักฐานต่างๆ ไปโอนให้แก่ผู้ซื้อบัญชีเป็นคราวๆ ไป โดยไม่มีการแจ้งบอกกล่าวการโอนให้ลูกหนี้การค้าอีก กรณีเป็นปัญหาว่าการโอนขายในครั้งหลังๆ ต่อมานั้น จะมีผลผูกพันทางกฎหมายกับลูกหนี้การค้าหรือไม่ หรือบุคคลภายนอกหรือไม่ หรือจะต้องแจ้งบอกกล่าวการโอนแก่ลูกหนี้การค้าทุกๆ ครั้งที่มีการโอนบัญชีต่อกัน

เมื่อพิจารณาจากธุรกิจแฟคเตอริงที่ดำเนินการโดยบริษัทเอกชนแล้ว จะเห็นได้ว่า เป็นกิจการที่ไม่มีการรับฝากเงินหรือเป็นการจัดหาเงินทุนแต่อย่างใด จึงไม่เป็นการประกอบการธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทเงินทุน ที่จะต้องขออนุญาตให้ประกอบกิจการจากกระทรวงการคลัง และไม่อยู่ในการกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย

ปัญหาความเข้าใจในธุรกิจแฟคเตอริง ซึ่งเป็นการให้สินเชื่อรูปแบบใหม่ในวงการธุรกิจการค้าของไทย จึงทำให้บุคคลทั่วไปขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของธุรกิจแฟคเตอริงที่แท้จริง โดยผู้ประกอบการค้าส่วนใหญ่เข้าใจว่า การที่เจ้าหน้าที่ของคนนำบัญชีลูกหนี้การค้าไปขาย ทำให้ต้องมีการโอนสิทธิเรียกร้อง และมีการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้จากผู้ขายสินค้า ไปชำระหนี้ให้แก่ผู้ซื้อบัญชีผู้รับโอนนั้น วิธีการเหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องจากเจ้าหน้าที่มีปัญหาทางการเงิน ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วเป็นการขอสินเชื่อไปเพื่อเสริมสภาพคล่องทางการเงินของธุรกิจ แต่ไม่ได้หมายความว่ากิจการนั้นมีปัญหาทางการเงิน หรือต้องการลดภาระการบริหารหนี้สินก็ได้

ในบางครั้งผู้ขายบัญชีต้องการรักษาภาพพจน์ของตนเองจากความเข้าใจของลูกหนี้การค้า ดังกล่าวจะทำความตกลงกับผู้ซื้อบัญชี ที่จะเป็นผู้เรียกเก็บค่าสินค้าที่ขายบัญชีลูกหนี้ด้วยตนเองทั้งที่มีการบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้การค้าแล้ว ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการเรียกเก็บเงินค่าสินค้าได้แล้วแต่ไม่ส่งเงินนั้นให้แก่ผู้ซื้อบัญชี

และปัญหาทางด้านสัญญาหนี้ เนื่องจากรูปแบบของแฟคเตอริงมีหลายลักษณะ แต่สัญญาแฟคเตอริงที่ทำกันระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจแฟคเตอริงซึ่งเป็นผู้ซื้อบัญชีกับผู้ขายบัญชีอยู่ในรูปแบบของสัญญามาตรฐานหรือสัญญาสำเร็จรูป เพื่อความสะดวกในการดำเนินธุรกิจซึ่งผู้ประกอบการแต่ละราย

จะเป็นผู้กำหนดรายละเอียดและรูปแบบของสัญญาเพื่อประโยชน์ของคนแต่เพียงฝ่ายเดียว จึงทำให้สัญญามีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปตามที่ผู้ประกอบการรายนั้นๆ เป็นผู้กำหนด ทำให้ไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

นอกจากนี้ การประกอบธุรกิจแฟคเตอรียังได้รับผลกระทบจาก ข้อจำกัดทางด้านแหล่งเงินทุน เนื่องจากไม่สามารถระดมทุนด้วยการรับฝากเงินจากประชาชนได้ จึงต้องใช้แหล่งเงินจากทุนจดทะเบียนและเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินเท่านั้น จึงเกิดอุปสรรคในการหาแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการขยายธุรกิจ เพราะเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินที่แฟคเตอรีนำมาใช้เป็นแหล่งเงินทุนนั้นเป็นกู้อะยะสั้น เมื่อนำเงินกู้นั้นมาให้สินเชื่ออีกทอดหนึ่ง ทำให้มีต้นทุนสูงและแปรผันง่าย

เนื่องจากธุรกิจแฟคเตอรี เป็นสินเชื่อรูปแบบใหม่ในวงการธุรกิจการค้าของประเทศไทย จึงทำให้บุคคลทั่วไปจึงขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของธุรกิจแฟคเตอรีที่แท้จริง โดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการค้าจะเข้าใจผิดว่า เจ้าหนี้ทางการค้าของคนมีปัญหาทางการเงิน จนต้องนำบัญชีลูกหนี้การค้าไปขาย ทำให้ผู้ขายบัญชีต้องรักษาภาพพจน์ทางการค้าโดยขอเป็นผู้เรียกเก็บเงินค่าสินค้าที่ขายบัญชีลูกหนี้ด้วยตนเอง จึงทำให้เกิดปัญหาการเรียกเก็บเงินค่าสินค้าได้แล้ว แต่ไม่ส่งเงินนั้นให้แก่แฟคเตอรีผู้ซื้อบัญชี

ดังนั้น ในอนาคตถ้าได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแฟคเตอรีออกมาใช้บังคับ เพื่อใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจแฟคเตอรีเป็นการเฉพาะ ก็จะทำให้การประกอบธุรกิจแฟคเตอรีมีความชัดเจนมากขึ้น จะทำให้ลดปัญหาที่เกิดจากการตีความกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับธุรกิจแฟคเตอรีมากขึ้น โดยจะเป็นมาตรการส่งเสริมให้ธุรกิจเติบโตและมีความเข้มแข็งต่อไปในฐานะที่เป็นกลไกส่งเสริมระบบสินเชื่อของประเทศได้อีกทางหนึ่ง และจะเป็นการยกระดับของกฎหมายไทยให้เทียบเท่าเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

1) ควรให้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแฟคเตอรีขึ้นมาบังคับใช้ เพื่อกำกับดูแลธุรกิจแฟคเตอรีและแก้ไขปัญหาในการก่อดิสสัมพันธ์ทางการเงินในธุรกิจแฟคเตอรี โดยเฉพาะในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้อง การรับช่วงสิทธิ และการไล่เบียดต่อไป

2) รัฐควรต้องมีการพัฒนาธุรกิจการเงินทั้งระบบที่จำเป็นต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ การมีกฎหมายกำกับดูแลธุรกิจแฟคเตอรีเป็นการเฉพาะ จะทำให้การประกอบธุรกิจแฟคเตอรีให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพื่อลดปัญหาที่เกิดจากการตีความตามกฎหมายให้สอดคล้องกับสัญญาแฟคเตอรี

โดยจะเป็นมาตรการเสริมให้ธุรกิจเติบโตและมีความเข้มแข็งต่อไปในฐานะที่เป็นกลไกส่งเสริมระบบ
สินเชื่อของประเทศได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งจะก่อประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจการค้าและบริการเป็นอย่างมาก
จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐควรเข้ามากำกับดูแล โดยกำหนดกรอบของธุรกิจและจำกัด
ขอบเขตเพื่อให้ธุรกิจแฟคเตอร์ริงดำเนินต่อไปได้ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักลงทุนที่ต้องการเข้ามา
ประกอบธุรกิจแฟคเตอร์ริงในประเทศไทย